

การสอนการใช้ห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

นางสาวอุไร สรรพเศรษฐ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-675-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

116967493

LIBRARY USE INSTRUCTION IN PRIVATE HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS

MISS URAI SAPPASATE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School
Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-675-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การสอนการใช้ห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
โดย นางสาวอุไร สรรพเศรษฐ์
ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

[Handwritten signature]

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Handwritten signature]

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยงค์ วัฒนกิจจรรย์)

[Handwritten signature]

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ)

[Handwritten signature]

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ กล่อมจิตต์ พลายเวช)

[Handwritten signature]

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลธิชา สุทธิจันทร์กุล)

[Handwritten signature]

..... กรรมการ
(อาจารย์ จินดารัตน์ โกลสุวรรณ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อุไร สรรพเศรษฐ์ : การสอนการใช้ห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (LIBRARY USE INSTRUCTION IN PRIVATE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS) อ. ศึกษาศาสตร์ : รัช.อัมพร ทิชะระ, 143 หน้า. ISBN 974-584-675-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการสอนการใช้ห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 12 แห่ง ในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีสอน และปัญหาการสอนการใช้ห้องสมุด กับเพื่อประเมิน การสอนการใช้ห้องสมุดจากทั้งผู้สอนและผู้เรียน วิธีรวบรวมข้อมูลใช้แจกแบบสอบถามให้กับผู้สอนการใช้ ห้องสมุดจำนวน 54 ชุด และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 437 ชุด

ผลการวิจัยพบว่า การสอนการใช้ห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 12 แห่ง ใช้วิธีจัด สอนเป็นรายวิชาในหลักสูตร สอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาใดวิชาหนึ่ง และวิธีปฐมนิเทศห้องสมุด

วัตถุประสงค์ในการปฐมนิเทศห้องสมุดพบว่า ทั้งผู้สอนและนักศึกษาเห็นสอดคล้องกันว่า มี วัตถุประสงค์ เพื่อให้รู้จักทรัพยากรประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ในห้องสมุดมากที่สุด

เนื้อหาในการปฐมนิเทศห้องสมุดพบว่า เนื้อหาที่ผู้สอนเน้นความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ ทรัพยากรห้องสมุด บริการของห้องสมุด บัตรรายการและวิธีใช้บัตรรายการ ระเบียบข้อบังคับของห้องสมุด และมารยาทในการเข้าใช้ห้องสมุด ในขณะที่นักศึกษาเห็นว่า ควรเน้นความสำคัญในเรื่อง บริการของ ห้องสมุด บัตรรายการและวิธีใช้บัตรรายการ

ในการสอนการใช้ห้องสมุดพบว่า ผู้สอนมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สามารถเขียนรายงานทาง วิชาการและเพื่อให้สามารถใช้ห้องสมุดได้ด้วยตนเองมากที่สุด ในขณะที่นักศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้รู้จัก บัตรรายการและวิธีใช้บัตรรายการมากที่สุด

เนื้อหาในการสอนการใช้ห้องสมุดพบว่า เนื้อหาที่ผู้สอนเน้นความสำคัญในระดับมาก ได้แก่ ทรัพยากรห้องสมุด การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรและการจัดเก็บ บัตรรายการ หนังสืออ้างอิงและวิธีใช้หนังสือ อ้างอิง การเขียนรายงานทางวิชาการ การเขียนบรรณานุกรมและเชิงอรรถ ในขณะที่นักศึกษาเห็นว่า ควรเน้นความสำคัญของเนื้อหาในเรื่อง บริการของห้องสมุด และการเขียนรายงานทางวิชาการ

ปัญหาในการสอนการใช้ห้องสมุดพบว่า ผู้สอนและนักศึกษาระสบปัญหาในด้าน เนื้อหามากเกินไป ขาดอุปกรณ์การสอน บุคลากรมีจำนวนน้อย และเวลามีน้อยเกินไป

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์.....
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิตอุไร สรรพเศรษฐ์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาอ.รัช.อัมพร ทิชะระ.....
ลายมือชื่อคณาจารย์ที่ใจจนาร่วม

C210591 : MAJOR LIBRARY SCIENCE
KEY WORD: : LIBRARY INSTRUCTION

URAI SAPPASATE : LIBRARY USE INSTRUCTION IN PRIVATE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. AMOPORN TIKHARA, 143 PP. ISBN 974-584-675-9

The objectives of this research are to study the Library Use Instruction in 12 Private Higher Education Institutions according to course objectives, course contents, teaching methods, problems in teaching this subject, and evaluate Library Use Instruction from both instructors and students. The data are collected questionnaires to 54 instructors and 437 students.

The research results show that Library Use Instruction in 12 Private Higher Education Institutions is a course or part of one course in the curriculum and library orientation.

The library orientation are mostly corresponded by both instructors and students that their objectives are mostly concerned about getting to know library resources.

The content of the library orientation is emphasized in library resources, library services, card catalog and their uses, library rules and ethics, while students needs are about library services, and card catalog.

The objectives of library instruction are to teach students in preparing their technical academic reports and using library effectively, while most of students' expectation is on the use of card catalog.

The content of library instruction are mostly concentrated on library resources, classification and shelf arrangement, card catalog, the use of reference books, report writing, bibliography compilation, while students needs are on library services and report writing.

The problems in teaching described by both population groups are exhaustive content with shortage of teaching materials, staff, and time.

ภาควิชา..... บรรณารักษศาสตร์.....
สาขาวิชา..... บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.....
ปีการศึกษา..... 2536.....
ลายมือชื่อนิติสด..... อุไร สวรรพเฟรมงษ์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... @มิตร ๓๘:๕๗.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและเอาใจใส่อย่างดียิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาสละเวลา ให้
คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยงค์รี พัฒนกิจจำรูญ รองศาสตราจารย์
กล่อมจิตต์ พลายเวช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลธิชา สุทธิรัตนกุลและอาจารย์จินตารัตน์
โกสุวรรณ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ เรณู ผลสวัสดิ์ ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาในการตรวจแบบสอบถาม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย
อาจารย์และบรรณารักษ์ ผู้สอนการใช้ห้องสมุด และผู้ที่เกี่ยวข้องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่
กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการ
วิจัยนี้

ท้ายสุดขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำ
วิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

อุไร สรรพเศรษฐ์

เมษายน 2537

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานในการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
คำอธิบายศัพท์ในการวิจัย	5
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
2 การสอนการใช้ห้องสมุด ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน	10
ความสำคัญของการสอนการใช้ห้องสมุด	10
ความหมายของการสอนการใช้ห้องสมุด	11
วิธีสอนการใช้ห้องสมุด	11
ความหมายของการปฐมนิเทศห้องสมุด	13
วัตถุประสงค์ของการปฐมนิเทศห้องสมุด	14
เนื้อหาในการปฐมนิเทศห้องสมุด	14
วิธีปฐมนิเทศห้องสมุด	15
ความหมายของการสอนเรื่องห้องสมุด	16
วัตถุประสงค์ของการสอนการใช้ห้องสมุด	16
เนื้อหาเกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุด	17
อุปกรณ์การสอนการใช้ห้องสมุด	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย 24
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย 24
	วิธีดำเนินการวิจัย 26
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 31
	ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สอนการใช้ห้องสมุด 33
	วิธีสอนการใช้ห้องสมุด 37
	วิธีที่นักศึกษาได้รับความรู้เรื่องการใช้ห้องสมุด 41
	ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการสอนการใช้ห้องสมุดในด้านวัตถุประสงค์ เนื้อหา
	อุปกรณ์การสอน และการประเมินการสอนการใช้ห้องสมุด 44
	ช่วงเวลาในการจัดปฐมนิเทศห้องสมุด 44
	เวลาที่ใช้ในการปฐมนิเทศห้องสมุด 46
	วัตถุประสงค์ในทางปฐมนิเทศห้องสมุด 47
	เนื้อหาในการปฐมนิเทศห้องสมุด 49
	เนื้อหาในการปฐมนิเทศห้องสมุดที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา 51
	อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการปฐมนิเทศห้องสมุด 53
	การประเมินผล 54
	วิธีสอนการใช้ห้องสมุดที่ทำให้นักศึกษาสามารถใช้ห้องสมุดได้ด้วย
	ตนเอง 56
	วิธีสอนในชั้นเรียน 58
	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสอนเป็นรายวิชาในหลักสูตรในด้านลักษณะ
	ของวิชา จำนวนหน่วยกิต จำนวนชั่วโมงการสอนต่อสัปดาห์ 58
	วัตถุประสงค์ในการสอนการใช้ห้องสมุด 61
	เนื้อหาในการสอนการใช้ห้องสมุด 63
	เนื้อหาในการสอนการใช้ห้องสมุดที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา 65
	อุปกรณ์การสอนการใช้ห้องสมุด 67
	การประเมินผล 68
	ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ 73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	88
สรุปผลการวิจัย	88
อภิปรายผล	99
ข้อเสนอแนะ	103
รายการอ้างอิง	105
ภาคผนวก	113
ประวัติผู้เขียน	143

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายละเอียดเกี่ยวกับวิชาการใช้ห้องสมุด	22
2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
3	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืนของนักศึกษา และผู้สอนการใช้ห้องสมุด	32
4	ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สอนการใช้ห้องสมุด ในด้านสถานภาพ วุฒิทางการศึกษา หน้าที่ความรับผิดชอบ จำแนกตามสถาบัน	35
5	ประสบการณ์ในการสอนการใช้ห้องสมุด	36
6	วิธีสอนการใช้ห้องสมุด จำแนกตามผู้สอนและสถาบัน	38
7	วิธีสอน โดยการปฐมนิเทศห้องสมุด	39
8	วิธีจัดสอนในชั้นเรียน	40
9	วิธีที่นักศึกษาได้รับความรู้ เรื่องการใช้ห้องสมุด	41
10	วิธีศึกษาตามหลักสูตรของสถาบัน	42
11	วิธีที่นักศึกษาได้รับความรู้โดยการปฐมนิเทศห้องสมุด	43
12	ช่วงเวลาในการจัดปฐมนิเทศห้องสมุดของผู้สอนและนักศึกษา	45
13	เวลาที่ใช้ในการปฐมนิเทศห้องสมุดของผู้สอนและนักศึกษา	46
14	วัตถุประสงค์ในการปฐมนิเทศห้องสมุดของผู้สอนและนักศึกษา	48
15	เนื้อหาในการปฐมนิเทศห้องสมุดที่ผู้สอนและนักศึกษาเน้นความสำคัญ	50
16	เนื้อหาในการปฐมนิเทศห้องสมุดที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา ตามความเห็นของ ผู้สอนและนักศึกษา	52
17	อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการปฐมนิเทศห้องสมุดของผู้สอน และตามความเห็นของ นักศึกษา	53
18	การประเมินผลของผู้สอน	54
19	การใช้ห้องสมุดของนักศึกษาหลังจากที่ได้รับการปฐมนิเทศห้องสมุดแล้ว ตามความเห็นของผู้สอนและนักศึกษา	55
20	วิธีสอนการใช้ห้องสมุดที่ทำให้นักศึกษาสามารถใช้ห้องสมุดได้ด้วยตนเอง ตามความเห็นของผู้สอน	57
21	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสอนเป็นรายวิชาในหลักสูตรในด้านลักษณะของวิชา ของผู้สอนและนักศึกษา	58

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
22	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสอนเป็นรายวิชาในหลักสูตรด้านจำนวนหน่วยกิต ของผู้สอนและนักศึกษา	59
23	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสอนเป็นรายวิชาในหลักสูตรด้านชั่วโมงการสอน ต่อสัปดาห์ของผู้สอนและนักศึกษา	60
24	วัตถุประสงค์ในการสอนการใช้ห้องสมุดตามความเห็นของผู้สอนและนักศึกษา ..	62
25	เนื้อหาในการสอนการใช้ห้องสมุดของผู้สอนและตามความเห็นของนักศึกษา ...	64
26	เนื้อหาในการสอนการใช้ห้องสมุดที่นักศึกษานำไปใช้ประโยชน์ตามความเห็น ของผู้สอนและนักศึกษา	66
27	อุปกรณ์การสอนการใช้ห้องสมุดของผู้สอนและตามความเห็นของนักศึกษา	67
28	วิธีประเมินผลของผู้สอน	68
29	การใช้ห้องสมุดตามความเห็นของผู้สอนและนักศึกษา	70
30	วิธีสอนการใช้ห้องสมุดที่ทำให้นักศึกษาสามารถใช้ห้องสมุดได้ด้วยตนเอง ตามความเห็นของผู้สอนและนักศึกษา	72
31	ปัญหาในการปฐมนิเทศห้องสมุดด้านเนื้อหาของผู้สอนและนักศึกษา	73
32	ปัญหาด้านอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการปฐมนิเทศห้องสมุดของผู้สอน	74
33	ปัญหาด้านอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการปฐมนิเทศห้องสมุดของนักศึกษา	75
34	ปัญหาด้านผู้ให้การปฐมนิเทศห้องสมุด	76
35	ปัญหาด้านผู้สอนตามความเห็นของนักศึกษา	77
36	ปัญหาด้านผู้เรียน	78
37	ปัญหาด้านเนื้อหาของผู้สอนและนักศึกษา	79
38	ปัญหาด้านอุปกรณ์การสอนของผู้สอน	80
39	ปัญหาด้านอุปกรณ์การสอนของนักศึกษา	81
40	ปัญหาด้านผู้สอน	82
41	ปัญหาด้านผู้สอนตามความเห็นของนักศึกษา	83
42	ปัญหาด้านผู้เรียน	84
43	ปัญหาด้านผู้เรียนตามความเห็นของนักศึกษา	85